

ЗАХІДНА

Оксана Романівна
Oksana.Zaxidna@gmail.com

к.е.н., доцент, Львівський
національний університет імені
Івана Франка

МИДЛИК

Юлія Іванівна

магістр, Львівський національний
університет імені Івана Франка

СПАЛИЛЯК

Марія Володимирівна

магістр, Львівський національний
університет імені Івана Франка

УДК 336.57

АНАЛІЗ РЕГЛАМЕНТОВАНИХ ЗМІН СТРУКТУРИ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА ЇХ
ВПЛИВ НА ОБ'ЄДНАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ

ANALYSIS OF REGULATING CHANGES OF STRUCTURES' OF LOCAL BUDGETS EXPENDITURES
AND THEIR INFLUENCE ON THE ASSOCIATED TERRITORIAL COMMUNITIES

У статті розглянуто зміну структури місцевих видатків у 2018 р.. Зокрема проведено аналіз темпів росту місцевих видатків та виконання видатків місцевих бюджетів протягом I півріччя 2016-2017 рр., на основі чого зроблено висновки і пропозиції.

В статье рассмотрены изменения структуры местных расходов в 2018 г.. В частности проведен анализ темпов роста местных расходов и выполнения расходов местных бюджетов в течение I полугодия 2016-2017 гг., на основе чего сделаны выводы и предложения.

The article deals with changes in the structure of local expenditures in 2018. In particular, the analysis of growth rates of local expenditures and implementation of local budget expenditures during the first half of the year 2016-2017 is carried out and on the basis of which conclusions and proposals are made.

Ключові слова: видатки, місцевий бюджет, децентралізація, об'єднана територіальна громада, структура видатків

Ключевые слова: расходы, местный бюджет, децентрализация, объединенная территориальная община, структура расходов

Keywords: expenditures, local budget, decentralization, united territorial community, expenditure structure

ВСТУП

Україна перебуває в умовах нестабільного соціально-економічного розвитку, де основним питанням є зростання ефективності забезпечення та функціонування місцевих бюджетів. На сьогодні формування доходів та видатків місцевих бюджетів здійснюється у складних обставинах, як соціально-економічних, так і політичних. Органи місцевого самоврядування мають недостатню фінансову самостійність, що призводить до обмеження їх фінансових ресурсів та нестабільності. Нагальною проблемою місцевих бюджетів, що потребує вирішення є недостатня власна дохідна база, за допомогою якою місцеві органи влади мають можливість вирішувати питання соціального забезпечення, а також збільшувати темпи економічного зростання регіонів, тому одержання органами місцевого самоврядування стабільних власних джерел доходів місцевих бюджетів дозволить значно ефективніше і раціональніше здійснювати видатки місцевих бюджетів у 2018 р..

Вивчення проблеми формування дохідної бази місцевих бюджетів та їх видатків займалось чимало вітчизняних та зарубіжних науковців: С. Юрій, В. Кравченко, В. Опаріна, М. Деркач, І. Луніна, І. Руденко, Ц. Огонь, М. Карлін, С. Слухай, Є. Кузькін, І. Сазонець, Л. Тарангул, А. Вагнер, Р. Гнейст, Л. Штейн, Г. Холліс, А. Шах, А.Яругова та інші.

МЕТА РОБОТИ

Метою даного дослідження є проведення аналізу видатків місцевих бюджетів і зміни їх структури у 2018 р.. Визначення впливу умов децентралізації на підвищення ефективності та фінансової незалежності об'єднаних територіальних громад.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та дані Державної казначейської служби України.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, синтезу і порівняння та метод табличного подання.

РЕЗУЛЬТАТИ

Основний напрямок видатків місцевих бюджетів – задоволення поточних потреб населення, а саме: виплата заробітної плати, оплата відрядження, закупівля матеріалів, обладнання, медикаментів, продуктів харчування, оплата комунальних послуг тощо. Протягом останніх трьох років ситуація кардинально не змінюється, адже на капітальні потреби припадає незначна частка: лише 3,8 % у 2014 р. і 7,6 % у 2017 р. для місцевих бюджетів. Усе решта формується на поточні видатки.

З 2018 р. впровадили нову структура кодування

видатків місцевих бюджетів, яка включає: структуру кодування програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів; типову відомчу класифікацію видатків та кредитування місцевих бюджетів; типову програмну класифікацію видатків та кредитування місцевих бюджетів / тимчасову класифікацію видатків та кредитування для бюджетів місцевого самоврядування, які не застосовують програмно-цільового методу [1].

На сьогоднішній день місцеві органи влади у проєктах рішень про місцеві бюджети на 2018 р. уже враховують обсяги затверджених міжбюджетних трансфертів, а не обсяги поточного року, як це було у попередні роки, коли бюджет затверджувався наприкінці грудня. Основною передумовою такого формування бюджетів є збільшення кількості місцевих бюджетів на 299, що мають взаємовідносини з державним бюджетом, і з 1 січня 2018 р. їх кількість становитиме 1288 бюджетів.

При визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, які безпосередньо впливають на формування місцевого бюджету враховано усі бюджети об'єднаних територіальних громад, місцеві ради яких набувають повноважень за результатами перших місцевих виборів, що відбулися у 2017 р. (ст. 29 Закону про бюджет, додаток № 11 до Закону).

Отже, з 1 січня 2018 р. функціонуватиме 665 бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Для підвищення рівня фінансової забезпеченості місцевих бюджетів сприятиме:

1. Зарахування з 1 січня 2018 р. до місцевих бю-

джетів 5 % рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату (в т.ч. 3% до бюджетів об'єднаних територіальних громад);

2. Збереження норми щодо зарахування 13,44 % акцизного податку з пального до місцевих бюджетів;

3. Передача на фінансування з державного бюджету ветеринарних лабораторій та ветеринарних лікарень.

Окрім того передбачається у 2018 р. і державна підтримка регіонального розвитку на яку буде спрямовано 12,9 млрд. грн., у тому числі:

1. Державний фонд регіонального розвитку – 6,0 млрд. грн. (4,0 млрд. грн. - загальний фонд, 2,0 млрд. грн. – спеціальний фонд (за рахунок надходжень конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення);

2. Субвенція на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 1,9 млрд грн;

3. Субвенція на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій - 5,0 млрд. грн..

Для розуміння змін структури видатків місцевих бюджетів варто здійснити аналіз, який базується на офіційних даних Державної казначейської служби України. Протягом січня-червня 2017 р. місцеві бюджети виконано на 61,0% (за доходами) з профіцитом 23,2 млрд. грн. та 46,9 % (за видатками) [2] (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка виконання видатків місцевих бюджетів протягом I півріччя 2016–2017 рр. у %

Видатки за функціональною класифікацією	Місцеві бюджети (I півріччя)		Приріст, %
	2016 рік	2017 рік	
Загальнодержавні функції	38,6	40,3	+1,7
Оборона	36,0	18,0	-20,6
Громадський порядок, безпека та судова влада	36,3	39,3	+3,0
Економічна діяльність	26,6	24,9	-1,7
Охорона навколишнього природного середовища	17,3	14,3	-3
Охорона здоров'я	44,5	44,3	-0,2
Житлово-комунальне господарство	33,4	31,8	-1,6
Духовний і фізичний розвиток	43,8	42,9	-0,9
Освіта	49,4	49,5	+0,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення	51,9	61,1	+9,2
Усього (без трансфертів)	45,5	46,8	+1,3

Під час аналізу спостерігається помітний розрив між значеннями показників протягом 2016-2017 рр. це вказує на появу об'єктивних чинників, які не мають системного характеру. Наприклад:

1. Видатки місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення в поточному звітному періоді виконано на 9,2 % більше ніж у I півріччі 2016 р.. Даний показник демонструє найбільше зростання серед усіх наведених у табл. 1. Основний фактор – виплата майже всього запланованого обсягу фінансових ресурсів у I півріччі 2017 р. на допомогу населенню у вирішенні житлового питання, що своєю чергою може бути пов'язано із закінченням будів-

ництва житлових комплексів;

2. Видатки місцевого бюджету на оборону мають найнижчі показники, адже падіння відбулося на 20,6 %, причиною цього є конфліктна ситуація на території України;

3. Видатки місцевого бюджету на охорону навколишнього середовища демонструють падіння на 3 %, це пов'язано в першу чергу з поступовим збільшенням фінансування на утилізацію сміття та ліквідацію іншого забруднення навколишнього природного середовища у зв'язку з критичною екологічною ситуацією в Україні. Відповідно, така проблема потребує систематичного виділення коштів протягом року на вирі-

шення проблеми з утилізацією сміття, а не виділення коштів наприкінці року з подальшим їх неефективним списанням [4].

Окрім того відбулися зміни в структурі видатків місцевих бюджетів. Основною причиною цього є розширення повноважень органів місцевого самоврядування. Бюджетна політика останніх років яскраво демонструє збільшення ролі місцевих бюджетів у

суспільному житті населення. Так, динаміка видатків державного бюджету почала сповільнюватися з 2015 р. (коли набирали чинності законодавчі акти з питань бюджетної децентралізації), а у I півріччі 2017 р. зафіксовано їх від'ємне значення. У випадку з місцевими бюджетами, навпаки, темп росту видатків стабільно зростає: з 1,8 % у 2014 р. до 49,8 % у 2017 р. (рис. 1).

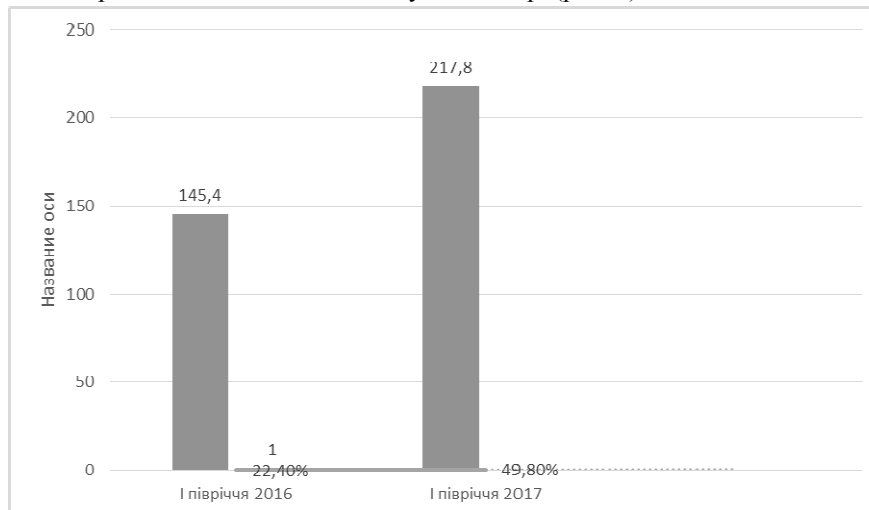

Рис. 1. Видатки місцевих бюджетів з I півріччя 2016-2017 рр.

У I півріччі 2017 р. порівняно з I півріччям 2016 р. найбільший ріст видатків місцевих бюджетів спостерігається у таких сферах суспільного життя населення:

1. Соціальний захист безробітних на 173,8 % – з 0,02 млрд. грн. (2016) до 0,06 млрд. грн. (2017);
2. Дорожнє господарство на 114,5 % – з 2,1 млрд. грн. до 4,4 млрд. грн.;
3. Допомога при вирішенні житлового питання на 100,5 % – з 18,4 млрд. грн. до 37,0 млрд. грн.;
4. Санаторно-курортні заклади на 95,6 % – з 330,4 млрд. грн. до 646,3 млрд. грн.;
5. Громадський захист та безпека на 78,4 % – з 129,0 млрд. грн. до 230,3 млрд. грн.;
6. Загальноосвітні навчальні заклади на 61,0 % – з 24,3 млрд. грн. до 39,2 млрд. грн.;
7. Центри первинної медичної допомоги на 58,8 % – з 2,9 млрд. грн. до 4,6 млрд. грн.;
8. Трубопровідний транспорт на 48,6 % – з 0,8 млрд. грн. до 1,1 млрд. грн..

Єдиною статтею видатків місцевих бюджетів, фінансування якої зменшилося, є «Програми матеріального забезпечення навчальних закладів» – на 53,5 %. Водночас з державного бюджету видатки на вказаний напрям зросли на 315,7 % (з 40 млн. грн. до 166 млн. грн.). Це може бути пов'язано із перекладанням на місцеві органи влади повноваження щодо фінансування за власні кошти всіх видів витрат загальноосвітніх навчальних закладів (окрім оплати праці педагогічних працівників). Це зумовило додаткове фінансове навантаження на локальний рівень.

ВИСНОВКИ

Ситуація, яка склалася у нашій державі, свідчить про те, що централізація в управлінні країною та її економікою безперспективна. Без децентралізації функцій у розвитку економіки регіон не може забез-

печити налагодження взаємозв'язків територіальних інтересів із загальнодержавними. Кожний регіон, враховуючи власні економічні та соціальні потреби, визначає свою участь у спільному з іншими регіонами розв'язанні міжрегіональних проблем. Особливу увагу слід приділити поліпшенню стандартів видатків публічного соціального призначення, шляхом запозичення міжнародного досвіду з врегулювання цього питання.

На сьогоднішній день у складній економічній і політичній ситуації для України необхідно досконале правове регулювання видатків місцевих бюджетів, адже вони мають бути чіткими та злагодженими, для того щоб виділені кошти з бюджетів потрапляли за своїм призначенням та в необхідному обсязі задовольняли потреби країни та її населення.

В цілому ресурс місцевих бюджетів у 2018 р. складе 553,4 млрд. грн., що на 70,3 млрд. грн. або 14,5 % більше проти 2017 р.. Доходи місцевих бюджетів прогноуються на рівні 249,7 млрд. грн., темп росту до 2017 р. – 124,2 %. Аналіз виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів протягом I півріччя 2016-2017 рр. показав, що в загальному ситуація, яка склалася в поточному році, є позитивною. Так, у I півріччі 2017 р. виявлено профіцит зведеного бюджету на суму 52,1 млрд. грн, на відміну від I півріччя 2016 р., коли відбулося його дефіцитне виконання розміром 10,9 млрд. грн..

Відсоток виконання місцевих бюджетів від їх річних планів не показав значних відхилень порівняно з попередніми роками, окрім видатків місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення.

Зміна структури місцевих бюджетів України свідчить про збільшення їх ролі у наданні суспільних послуг населенню. Це пов'язано з реалізацією заходів з бюджетної децентралізації (починаючи з 2015 р.).

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 01.01.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
3. Статистична інформація Державної служби

статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Офіційний сайт офісу з фінансового та економічного аналізу у ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://feao.org.ua/news/ofs-z-fnansovogo-ta-ekonomtchnogo-analzu-u-vru-zaprosu-na-robotu-ekonomstv-analtikv/>